

Hier zijn we met vijfduizend,
in dit hoekje van de stad.
We zijn met vijfduizend.
Met hoeveel zijn we dan samen,
in de steden en in het hele land ?

Hier alleen al
tienduizenden handen die zaaien
en fabrieken draaiende houden.
Hoeveel menselijkheid
blootgesteld aan honger, kou, paniek, pijn,
morele druk, terreur en waanzin ?
Zes van ons zijn verloren,
als opgelost in het heelal.
Een is dood, een ander geslagen zoals ik niet geloofde
dat ooit een mens een mens kon slaan.
De vier anderen zochten het einde van hun angst -
de ene sprong in het luchtledige,
de andere beukte zijn hoofd tegen een muur,
maar allen hebben de lege blik van de dood.
Welke gruwelen schiept het gezicht van het fascisme !
Ze voeren hun plannen uit met messcherpe precisie.
Niets is voor hen van belang.

Bloed levert hun medailles op,
slachten is een heldendaad.
O God, is dit de wereld die jij hebt geschapen,
diende hiertoe je zeven dagen van wonderbare arbeid ?
Binnen deze vier muren bestaat alleen een aantal
dat niet vooruitgaat,
alleen steeds meer naar de dood verlangt.

Maar opeens wordt mijn bewustzijn wakker,
en ik zie dat dit alles geen hartslag heeft,
alleen het gedreun van machines;
de militairen zetten hun zoete gezichten op,
als vroedvrouwen.
Laten Mexico, Cuba en de wereld
het uitschreeuwen tegen deze wreedheid !
Wij zijn tienduizenden handen
die niets vermogen.
Hoeveel in het hele land ?
Het bloed van onze president, onze compaño,
zal toeslaan met meer kracht dan bommen en geweren !
Zo zal ook onze vuist weer toeslaan !

Hoe zwaar valt het zingen
wanneer ik moet zingen van gruwel.
Gruwel waarin ik leef,
waarin ik sterf.
Mijzelf te zien tussen zovelen,
en zoveel momenten van oneindigheid
waarin stilte en geschreeuw
het einde van mijn lied inluïden.
Wat ik zie zag ik nooit eerder.
Wat ik voelde en nog voel
Zal leven geven aan het ogenblik....

*Gedicht dat Victor Jara schreef in het Estadio Chile,
september 1973 (Joan Jara, Victor, Een onvoltooid beeld)*

Die andere 11 september...

11 september is een nieuw ijkpunt in onze collectieve herinnering. Voor zowat de hele wereld zijn de twee WTC-torens tot symbool geworden ... van het niets ontziende terrorisme óf van een overwinning op het verwaande westerse kapitalisme, al naargelang de persoonlijke overtuiging.

Bijna niemand denkt nog aan die andere 11 september, dertig jaar geleden. Chili, 1973: op een uiterst brutale manier maakte het leger een einde aan het progressieve Unidad Popular-regime van Salvador Allende. Soldaten bestormden fabrieken, universiteiten en dorpen, duizenden mensen werden gevangengenomen en samengedreven in het voetbalstadium Estadio Chile. Velen werden daar ter plekke vermoord, onder wie de zanger-gitarist Victor Jara. De militairen hakten zijn vingers af en toen Jara daarop het lied van de Unidad Popular aanhief, maakten ze hem af. De wereld was geschokt.

De socialistische senator Allende was op 4 september 1970, met de steun van alle linkse partijen, tot president van Chili verkozen. Tussen 1970 en 1973 voerde hij een reeks ingrijpende hervormingen door, waaronder de nationalisatie van een aantal sectoren zoals de bank, de textielsector en de kopermijnen. Vooral dit laatste was bijzonder gewaagd vermits de mijnsector in handen was van Amerikaanse projectontwikkelaars. Er kwamen loonsverhogingen en landbouwhervormingen. Rechtse reactie bleef niet uit: het leger, de CIA en de multinationals voerden systematisch oppositie. De economische situatie verslechterde, met als gevolg stakingen en steeds grotere onvrede van de bevolking. Tegen alle verwachtingen in ging de Unidad Popular er bij de verkiezingen van maart 1973 op vooruit. De sfeer werd steeds grimmiger, het straatgeweld nam toe. Op 11 september 1973 pleegde het leger, onder leiding van generaal Augusto Pinochet, een staatsgreep. Allende stierf diezelfde dag bij een aanval van het leger op het presidentieel paleis. Zelfmoord of moord, we zullen het nooit zeker weten. Pas in 1990 kreeg hij een officiële begrafenis.

In de periode van repressie die volgde onder het regime van Pinochet (1973-1990) werden tienduizenden mensen opgepakt, van wie er drieduizend stierven of 'verdwenen'. Duizenden ballingen zwermden over de wereld uit, kwamen ook naar België. Nog dit jaar publiceerde Yolanda Cieters het boek *Chilenen in ballingschap. Het migratieproces, de opvang en de integratie van Chileense ballingen in België (1973-1980)*. Speciaal voor de verjaardag van die andere 11 september vroegen we haar een bijdrage hierover voor *Broad & Rozen*.

Ter nagedachtenis van de duizenden doden en als uiting van solidariteit met die Chilenen die hun land moesten ontvluchten of die vervolgd werden. En omdat we alert moeten blijven voor alle vormen van terreur of fundamentele schendingen van de mensenrechten, onder welk regime of in welk land ter wereld ook...

Paule Verbruggen